

Мовчан А. В. - професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

З моменту проголошення незалежності України корупцію розглядають як безпосередню загрозу національній безпеці, стабільності та економічному зростанню держави. Негативні наслідки цього явища полягають у тому, що воно руйнує такі важливі конституційні засади, як принципи соціальної справедливості та рівності всіх перед законом. Корупція підриває віру людей до влади, дискредитує ринкові механізми розвитку конкуренції та запобігання монополізму в економіці, сприяє лобіюванню законодавчих і нормативних актів, масштабним зловживанням та злочинності.

У Законі України «Про запобігання корупції» корупцію визначено як використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі,

зазначений у ч. 1 ст. 3 цього Закону або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей [1].

Нав'язні форми корупції та ймовірні ризики виникнення нових її форм зумовлені широким колом об'єктивних і суб'єктивних причин, що є характерними для умов кардинальних політичних і соціально- економічних перетворень у суспільстві та державі. Серед причин поширеності корупції в Україні можна визначити такі: 1) психологічні втрати перехідного періоду у житті суспільства; 2) становлення нової державності й руйнування старої; 3) перерозподіл державної власності; 4) кризові економічні явища; 5) тінізація економіки; 6) зменшення надходжень до державного бюджету; 7) незавершеність формування правового поля в Україні; 8) незадовільний стан протидії злочинності; 9) прорахунки в кадровому забезпеченні інституту управлінської ланки в органах державного управління.

За офіційними статистичними даними, правоохоронними органами за січень - липень 2016 р. складено і направлено до суду 2030 протоколів про адміністративне корупційне правопорушення, що на 20,7 % більше, ніж за аналогічний період 2015 року (1682).

За результатами судового розгляду протоколів до адміністративної відповідальності притягнуто 1159 осіб, закрито 268 адміністративних справ, зокрема 148 - за відсутністю події і складу правопорушення. Водночас із числа притягнутих до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення із займаної посади звільнено лише 55 осіб.

За цей самий період викрито 1205 корупційних кримінальних правопорушень, що на 25,3 % менше, ніж за аналогічний період 2015 року (1613).

За результатами розслідування скеровано до суду з обвинувальним актом або клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру 1025 кримінальних проваджень про корупційні діяння стосовно 1184 осіб, з яких 180 заарештовано.

До кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень притягнуто 1155 осіб, з яких виправдано 15 [2, с. 73-79]

Одне з ключових місць у загальнодержавному механізмі протидії корупції посідають правоохоронні органи. Зважаючи на те, що корупція глибоко проникла в державний апарат та правоохоронні органи, держава створює відповідні центральні органи зі спеціальним статусом та правоохоронні органи з протидії корупції. Однак діяльність цих органів стикається з низкою проблем, пов'язаних із відсутністю якісної законодавчої бази. Зокрема, не розроблено системні підходи стосовно діяльності суб'єктів протидії корупції та їх взаємодії з громадянським суспільством у цій сфері, відсутнє концептуальне бачення організаційно-правового забезпечення протидії корупції. Залишаються актуальними проблеми підготовки висококваліфікованих фахівців для правоохоронних органів, орієнтованих на боротьбу з організованою злочинністю і тісно пов'язаною з нею корупцією.

Покращення ефективності протидії корупційним проявам є також одним із основних зобов'язань, взятих Україною у межах співпраці з міжнародними фінансовими та іншими організаціями.

Проблема протидії корупції є актуальною з огляду на значну увагу суспільства до цієї діяльності, високий рівень недовіри до суб'єктів владних повноважень і значну латентну корумпованість службових і посадових осіб.

Реформування системи забезпечення протидії корупції є одним із визначальних напрямів на шляху до її подолання, з цією метою доцільним є здійснення таких заходів:

- започаткування багатоцільової системи протидії корупції;
- удосконалення діяльності Національного агентства із запобігання корупції;
- забезпечення ефективної перевірки е-декларацій високопосадовців та оперативне реагування на виявлені порушення;
- формування керівництва та початок роботи Державного бюро розслідувань, яке буде протидіяти корупції в структурах правоохоронних органів;
- удосконалення діяльності фінансової розвідки (фінмоніторингу);
- спрощення процедури податкової звітності та сплати податкових і неподаткових платежів;
- посилення вимог до діяльності контрольно-наглядових органів, подальше скорочення кількості необхідних ліцензій, дозволів, патентів;
- остаточна відмова від негрошових форм розрахунків у господарському комплексі України;
- розмежування повноважень органів державної влади щодо надання адміністративних послуг та виконання контрольно-наглядових чи інспекційних функцій;
- забезпечення прозорості процесів приватизації, а також здійснення державних закупівель та проведення тендерів і аукціонів;
- розвиток електронного урядування;
- реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування з метою забезпечення її професійності;
- залучення населення до створення громадських організацій у протидії корупції;
- формування системи підготовки фахівців з антикорупційної діяльності та проведення антикорупційної освіти в системі підготовки фахівців усіх спеціальностей [2, с. 13-14].

На нашу думку, зменшення передумов корупції, підвищення соціальної ціни державної служби (престиж, соціальна забезпеченість) та збільшення ризику вчинення корупційного діяння, - це ті складові, які є підґрунтям антикорупційної політики. Саме такі напрями протидії корупції були визначальними в низці зарубіжних країн (Сінгапур, Польща), які, за визнанням міжнародної спільноти, досягли значних успіхів у цій сфері [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700[^]11 // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 49. - Ст. 2056.
2. Литвиненко В. І. Концепція адміністративно-правового забезпечення протидії корупції в Україні: наук.-аналіт. доп. / [В. І. Литвиненко, П. Я. Пригунов та ін.]; за заг. ред. В.І. Литвиненка. - Київ : Персонал, 2016. - 89 с.
3. Мельник М. І. Корупція - корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії : монографія / М. І. Мельник. - Київ : Юрид. думка, 2004. - 400 с.